

IMPORTUOJAMŲ PREKIŲ MUITINIO ĮVERTINIMO KONTROLĖ LIETUVOS MUITINĖJE EUROPOS BENDRIJOS MUITINIŲ STRATEGIJOS KONTEKSTE

Dr. Juozas Radžiukynas

Mykolo Romerio universiteto Ekonomikos ir finansų valdymo fakulteto Muitinės veiklos katedra
Ateities g. 5, LT–08303 Vilnius
Telefonas 271 46 53
Elektroninis paštas mvk@ltu.lt

Pateikta 2005 m. liepos 4 d.

Parengta spausdinti 2005 m. rugsėjo 21 d.

Pagrindinės sąvokos: muitinė vertė, kontrolė, efektyvumas, analizė, sankcijos, pažeidimai.

S a n t r a u k a

Straipsnyje nagrinėjama importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolė muitinio įforminimo ir pomuitinio įforminimo etapuose, jų teisinis reglamentavimas, organizavimo ypatybės, pateikiama lyginamoji kontrolės formų analizė.

Atlikus muitinio įvertinimo kontrolės efektyvumo analizę nustatyta, kad papildomai apskaičiuotų mokesčių dėl prekių muitinės vertės papildomo tikrinimo apimtis nuo 2001 m. per trejus metus išaugo 2,5 karto, nuo 17,5 mln. iki 43,76 mln. litų (2004 m.). Tokį apskaičiuotų mokesčių apimtį dėl prekių muitinės vertės papildomo tikrinimo apimtį padidėjimą nulėmė importo masto didėjimas, sustiprinta muitinio vertinimo kontrolė ir muitinio įforminimo metu, ir po muitinio įforminimo. Importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolės efektyvumo įvertinimo tik papildomai priskaičiuotų importo muitų ir mokesčių suma, kuri parodo vien muitinės fiskalinės funkcijos vykdymo lygį, nepakanka. Siekiant įvertinti, kaip muitinės įgyvendina strateginį verslo sąlygų gerinimo uždavinį, muitinio įvertinimo kontrolės efektyvumui įvertinti reikėtų nustatyti, apskaičiuoti ir analizuoti atitinkamus rodiklius. Tai galėtų būti verslininkams tenkančios muitinio įvertinimo tikrinimo darbo sąnaudų ir finansiniai išteklių, tenkantys vienam importo atvejo patikrinimui, periodinės verslininkų apklausos ir ekspertinio įvertinimo rezultatai ir kt.

Importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolė, jos organizavimas, muitinės teisės aktų pažeidimų kvalifikavimas, sankcijų taikymas, nuobaudų dydžiai priklauso ES kiekvienos valstybės narės jurisdikcijai, todėl autorius nagrinėja teises ir organizacines prekių muitinio įvertinimo kontrolės priemonės Europos Bendrijos muitinių plėtros strategijos, kurios tikslas – siekti, kad ES valstybių narių muitinės dirbtų kaip viena ES muitinė, kontekste. Šiuo tikslu autorius nagrinėja ES muitinės kodekso projekto 19 straipsnyje numatytas sankcijas ir administracines nuobaudas už muitinės teisės aktų pažeidimus.

Įžanga

Dažniausiai taikomas importuojamų prekių muitinei vertei nustatyti metodas yra sandorio vertė [6]. Šis metodas Lietuvos muitinėje, kaip ir ir kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse, taikomas maždaug 95 proc. importo atvejų. Įvertinta tai, kad importuojamų prekių sandorio vertės apskaičiavimo pagrindas yra pirkėjo ir pardavėjo sandorio kaina, kuri priklauso ne tik nuo realių rinkos sąlygų, bet ir nuo pirkėjo bei pardavėjo subjektyvių veiksnių, kuriais siekiama sumažinti arba padidinti sando-

rio kainą ir gauti abipusę naudą. Sandorio vertė, pagrįsta realiai sumokėta arba mokėtina kaina, esant sąžiningai prekybai, geriausiai atspindi prekių rinkos sąlygas, tačiau importuojamų prekių sandorio vertės mažinimas arba didinimas yra dažnas reiškinys komercinėje praktikoje.

Pradinis prekių sandorio vertės mažinimo arba didinimo atvejų tyrimo etapas yra muitinio įvertinimo kontrolė, kuri atlieka ir prevencinę funkciją. Importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolė aktuali dėl dviejų priežasčių. Pirma, muitai už importuojamas prekes yra svarbi ES biudžeto dalis. Muitai sudaro 10–13 proc. ES metinio biudžeto pajamų. Į ES biudžetą 2003 m. surinkta 9 479, 78 mln. eurų muitų (10,2 proc. metinio biudžeto pajamų). Antra, muitinė vertė svarbi kiekvienai ES valstybei narei, nes ji yra pagrindas skaičiuoti už importuojamas prekes mokamus nacionalinius mokesčius, pavyzdžiui, PVM ir akcizą. Importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolė yra svarbi muitinės, muitinės kriminalinės tarnybos veiklos sritis ne tik mokesčių rinkimo požiūriu, bet ir todėl, kad muitinės vertės mažinimo arba didinimo atvejų išaiškinimas ir pašalinimas sudaro vienodas importo sąlygas visiems verslo dalyviams ir sąžiningai jų konkurencijai.

Pagal ES teisę valstybių narių užsienio prekyba ir su ja susijusi muitų teisė priklauso išimtinai ES institucijų jurisdikcijai. ES valstybių narių muitų sąjungos prekybos režimai su trečiosiomis šalimis, muitų tarifai, muitinės procedūros ir sankcionuoti veiksmai reglamentuojami ES teisės aktais reglamentais, kurie visose valstybėse narėse taikomi visa apimtimi ir tiesiogiai. Importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolė, jos organizavimas, muitinės teisės aktų pažeidimų kvalifikavimas, sankcijų taikymas, nuobaudų dydžiai priklauso kiekvienos šalies narės jurisdikcijai. Esant skirtingam muitinės kontrolės organizavimo ir teisinio reguliavimo lygiui, skirtingoms sankcijoms ir baudoms taikomoms ES valstybių muitinėse gali būti vidaus rinkos iškraipymo priežastis, pažeisti fiskalinius interesus ir ūkio subjektų konkurencijos sąlygas. Importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolės, apimančios dokumentinį tikrinimą muitinio įforminimo metu, pomuitinio įforminimo teritorinių muitinių Tarifų ir muitinio įvertinimo skyriuose, įskaitant ir įmonių auditinį patikrinimą ir ikiteisminį tyrimą, organizavimas ir veiklos praktika EB valstybių narių muitinių vietiniu, regioniniu ir centrinu lygmeniu yra skirtinga. Importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolės, kaip sudėtinės muitinės kontrolės dalies, analizė ir jos tobulinimas atskiros ES valstybės narės muitinėje EB muitų sąjungos kontekste yra aktuali problema, kurios kontrolę Europos Komisija priskiria prie prioritetinių muitinės veiklos uždavinių. Europos komisijos 2002 m. gruodžio 19 d. pranešime „Muitinė 2007“ programa: 2003–2007 m. uždaviniai ir 2003/4 m. prioritetai“ [4] numatyta:

- įdiegti pagerintas kontrolės formas. Šioje srityje numatyta standartinė dokumentinio, fizinio patikrinimo ir audito atlikimo kontrolė;
- pagerinti kiekviename muitinės teritorijos tikrinimo taške esamos kontrolės taikymą. Tai apima rizikos valdymo, apgaulių ir klastojimo tyrimų bei audito sritis.

1. Importuojamų prekių muitinio vertinimo mažinimo/didinimo būdai ir motyvacija

Remdamiesi importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolės Lietuvos muitinėje analizės duomenimis, importuotojų taikomus sandorio vertės mažinimo (didinimo) būdus pagal jų turinį suskirstėme į šias grupes:

1. Prekių perpardavimas tranzito metu, muitinės sandėliuose, laisvosiose ekonominėse zonose, pateikiant pirkimo-pardavimo dokumentus (sutartis, sąskaitas-faktūras, apmokėjimo už prekes dokumentus ir kt.) su fiktyviomis kompanijomis.

2. Klastojami dokumentai (muitinei pateikiama viena sąskaita-faktūra, o su pardavėju už prekes atsiskaitoma pagal kitą).

3. Į prekių muitinę vertę neįskaitomi sandorio vertės priedėliai, nustatyti EB muitinės kodekso 32 straipsnio 1 dalies b punktu (*medžiagos, dalys, įrankiai ir įrenginiai, inžineriniai projektavimo darbai, mokesčiai už licencijas ir kt.*).

4. Pirkėjui tenkančios transporto ir draudimo išlaidos neįtraukiamos į prekių sandorio vertę. *Sąskaitoje-faktūroje nurodoma C arba D grupių pristatymo sąlygos, t. y. kad transporto ir draudimo išlaidos įtrauktos į prekės sandorio kainą, o iš tikrųjų jas importuotojas transporto įmonei apmoka atskirai ir šių išlaidų nepriededa prie prekių sandorio kainos. Tai ypač aktualu nustatant prekių sandorio vertę iš tolimų šalių (Kinijos, Japonijos, JAV ir kt.) importuojamoms prekėms arba transporto sąnaudoms imlioms prekėms.*

5. Klaidingas prekių aprašymas sąskaitoje-faktūroje. (*Jeigu importuojamos skirtingos kokybės prekės, kurių kiekis ir kaina skirtingi, sąskaitoje-faktūroje A kokybės prekė, kurios importuojama didesnis kiekis ir mokama didesnė P vieneto kaina, aprašoma kaip B kokybės prekė, kurios importuojamas*

mažesnis nei n kiekis, o B kokybės prekė, kurios kaina mažesnė už P, nurodomas didesnis pirmosios prekės n kiekis. Taigi bendrasis prekių kiekis nesikeičia, tačiau pasikeičia bendroji prekių siuntos sandorio vertė).

6. Muitinės vertės mažinimas (didinimas) sudarant susijusių asmenų sandorius ir už kainų skirtumą atsiskaitant pardavus prekes arba pirkėjui apmokant už fiktyvias paslaugas.

7. Prekių, kurioms taikoma mažesnė maito norma, sandorio vertė didinama, o prekėms, kurių maito norma didelė, sandorio vertė mažinama (*šiuo atveju prekių siuntos sandorio vertė nesikeičia, tačiau bus sumokama mažesnė importo maitų ir kitų mokesčių suma*).

Siekdamas atskleisti importuojamų prekių maitinio įvertinimo kontrolės problemas Lietuvos maitinėje, autorius kartu su Maitinės departamento maitinio įvertinimo skyriumi 2004 m. atliko 360 maitinės pareigūnų ir 90 verslo asociacijų atstovų anketinę apklausą. Apklauso duomenys parodė, kad iš visų maitinės vertės mažinimo/didinimo atvejų 54 proc. sudarė maitinės vertės mažinimas/didinimas perparduodant prekes, 37 proc. – pirkėjui pagal EB maitinės kodekso 32 straipsnį tenkančių išlaidų neįskaitymas į prekių sandorio kainą ir 6 proc. – įforminant maitinėje pateikiami suklastoti dokumentai.

Importuotojų prekių sandorio vertės mažinimo/didinimo motyvacija susijusi su jų ekonomiais interesais. Importuotojai prekių maitinę vertę mažina siekdami:

- sumažinti mokamų importo maitų ir mokesčių dydį,
- išvengti taikomų kvotų apribojimų,
- taikyti palankesnę maito mokesčių, kai klasifikavimas ir maito norma nustatyta atsižvelgiant į vertę.

Prekių maitinę vertę importuotojai didina siekdami:

- išvengti antidempingo arba kompensacinių maitų taikymo tyrimo,
- taikyti palankesnę maito mokesčių, kai klasifikavimas ir maito norma nustatyta atsižvelgiant į vertę, kai esant didesnei importuojamų prekių vertei taikoma mažesnė maito norma.

2. Importuojamų prekių maitinio įvertinimo kontrolės pagrindinės nuostatos

Importuojamų prekių maitinio įvertinimo kontrolės teisinį pagrindą nustato Komisijos reglamento (EEB) Nr. 2454/93, išdėstančio Tarybos reglamento (EEB) Nr.2913/92, nustatančio Bendrijos maitinės kodeksą, įgyvendinimo nuostatas, 181 a straipsnis [3]. Būtent šis straipsnis nurodo, kad kai maitinės pareigūnams kyla pagrįstų abejonių dėl deklaruotos sandorio vertės tikslumo ir pateiktų dokumentų tikrumo, jie turi teisę tikrinti prekių maitinę vertę ir reikalauti, kad deklarantas pateiktų išsamesnę informaciją ir papildomus dokumentus deklaruotai sandorio vertei pagrįsti. Vadovaujantis minėto EB maitinės kodekso įgyvendinimo nuostatų straipsnio nuostatomis ir remiantis PMO metodinėmis rekomendacijomis [7], pagrindiniai maitinio vertinimo kontrolės principai ir nuostatos Lietuvos maitinėje įtvirtinti Maitinės departamento 1998 m. kovo 1 d. įsakymu Nr. 48 patvirtintoje Importuojamų prekių maitinio įvertinimo kontrolės metodikoje. Ši metodika skirta importuojamų prekių maitinio įvertinimo kontrolei sustiprinti, maitinės vertės mažinimo apgaulės būdu atvejams išaiškinti, siekiant veiksmingiau vykdyti tuo metu aktualiausių Lietuvos maitinės fiskalinę funkciją. Importuojamų prekių maitinio įvertinimo kontrolės metodikoje įtvirtintos šios pagrindinės nuostatos:

- importuojamų prekių maitinė vertė tikrinama maitinio įforminimo metu ir po maitinio įforminimo;
- tikrinama, ar importuotojo deklaruojama prekių sandorio vertė atitinka prekių maitinio įvertinimo teisės aktų reikalavimus;
- tikrinama, ar maitiniam įforminimui ir deklaruotai sandorio vertei pagrįsti pateikti dokumentai ir juose esantys duomenys yra išsamūs, teisingi ir neprieštarauja vieni kitiems;
- tikrinama, ar importuotojo deklaruota prekių sandorio vertė yra reali, palyginti su kitų importuotojų deklaruotomis tapačių arba panašių prekių sandorio vertėmis (palyginamosiomis importuojamų prekių kainomis);
- prekių maitinio įvertinimo kontrolė atliekama įvertinus rizikos analizės faktorius ir kriterijus.

Šios nuostatos ir principai atsispindi ir šiuo metu taikomose Maitinės departamento direktoriaus 2004 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 1B-431 patvirtintose Importuojamų prekių maitinio įvertinimo kontrolės taisyklėse [2].

Maitinei, vykdančiai kontrolės funkciją, aktuali problema yra nustatyti, kada tikrinti importuojamų prekių maitinę vertę – maitinio įforminimo metu ar po maitinio įforminimo, prekes išleidus į laisvą apyvartą.

Lietuvos, kaip ir kitų ES valstybių narių, muitinėse taikomos šios muitinio įvertinimo kontrolės formos:

- a) muitiniam įforminimui pateiktų dokumentų ir duomenų tikrinimas muitinio įforminimo metu muitinės poste (dokumentinis tikrinimas),
- b) papildomas muitiniam vertinimui pateiktų dokumentų ir deklaruotos sandorio vertės tikrinimas teritorinės muitinėse,
- c) įmonių ūkinės komercinės veiklos jos apskaitos, finansinės atsiskaitomybės, susijusios su muitinės muitų teisės aktų taikymu, tikrinimas importuotojo patalpose,
- d) importo atveju – ikiteisminis tyrimas, esant nusikaltimo požymių.

Lietuvos muitinėje, atsižvelgiant į tai, kuriame muitinio įforminimo ir tikrinimo etape vykdoma importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolė, tikrinama, ar sandorio vertės metodo taikymas atitinka prekių muitinio įvertinimo teisės aktų reikalavimus, ar muitiniam įforminimui ir deklaruotai sandorio vertei pagrįsti pateikti dokumentai ir juose esantys duomenys išsamūs, teisingi ir neprieštarauja vieni kitiems, ar importuotojo deklaruota prekių sandorio vertė yra reali, palyginti su kitų importuotojų deklaruotomis tapačių arba panašių prekių sandorio vertėmis ir tarptautine prekybos praktika.

Importuojamų prekių muitinei vertei nustatyti dažnai būtina turėti duomenis ne tik apie sandorio kainą bei jos elementus, bet ir visapusišką informaciją apie sandorio sąlygas. Šiam tikslui importuotojas, remdamasis Duomenų, susijusių su muitine verte, deklaracijos pildymo ir muitinio įforminimo instrukcija [1], kai siuntos vertė didesnė nei 10 000 eurų, privalo pateikti užpildytą prekių muitinės vertės deklaraciją (formą D.V.1.), kurioje turi būti pateikiami išsamūs duomenys importuojamų prekių muitinei vertei nustatyti. Importuotojas, užpildydamas prekių muitinės vertės deklaraciją, kartu prisiima ir atsakomybę dėl pateiktų faktų teisingumo ir pateiktų dokumentų autentiškumo išsamiesiems faktams arba papildomai informacijai pagrįsti.

Importuojamų prekių sandorio vertės realumui patikrinti Lietuvos muitinėje taikoma PREMI (Prekių muitinio įvertinimo) duomenų bazė, kurią sudaro per tris paskutinius mėnesius importuotų prekių duomenys: importuotojo siuntos ir prekės vieneto sandorio vertė, kiekis, šalis eksportuotoja. Importuojamų prekių sandorio vertės realumui patikrinti ir kontroliuoti, remiantis PREMI DB duomenimis, ji lyginama su kitų importuotojų deklaruotomis tapačių arba panašių prekių sandorio vertėmis. Komercinėje praktikoje skirtingų importuotojų to paties produkto kainos gali skirtis, tačiau ši priežastis negali būti vieninteliu argumentu nepripažinti sandorio vertės. Kita vertus, muitinės praktika patvirtina, kad žema arba aukšta deklaruotų prekių sandorio vertė yra vienas iš komercinių apgavysčių indikatorių, reikalaujančių atlikti išsamesnį importuojamų prekių papildomą tikrinimą arba tolesnį tyrimą.

2.1. Muitinio įvertinimo kontrolė muitinio įforminimo metu. Muitinį tikrinimą atliekantis pareigūnas privalo atidžiai tikrinti, vertinti informaciją ir duomenis, susijusius su importuojamomis prekėmis, nustatyti deklaruotų prekių vertės realumą, patikrinti, ar nurodytas teisingas prekės KN kodas, ypač daug dėmesio skiriant „jautrioms“ prekėms, kurioms taikomi didžiausi importo ir kitų mokesčių tarifai, didelė šių prekių siuntos vertė ir kt., nuspręsti, ar reikia atlikti fizinį siuntos tikrinimą. Fiziškai patikrinti kiekvieną krovinį praktiškai neįmanoma, todėl tik turint duomenų apie rizikos veiksnius (importuotojus, eksportuotojus, vežėjus, prekių kilmės šalis ir kt.), kurie pateikti muitinės rizikos profiliuose arba esant tam tikriems pažeidimų požymiams, atliekamas konkrečių deklaruotų prekių fizinis patikrinimas.

Atlikus muitiniam įforminimui pateiktų dokumentų ir juose esamos informacijos bei duomenų tikrinimą, muitinės pareigūnas priima vieną šių sprendimų: 1) pripažinti deklaruotą importuojamų prekių sandorio vertę, 2) išleisti prekes laisvai cirkuliuoti tik paėmus papildomą garantiją arba piniginių užstatą, 3) importuotojui sutikus, taikyti kitus muitinio įvertinimo metodus.

Importuojamų prekių muitinės vertės tikrinimo muitinio įforminimo metu svarba grindžiama tuo, kad Lietuvoje esama nemažai importuotojų, kurie veda apgaulingą apskaitą, už prekes atsiskaito gryniaisiais pinigais, todėl išleidus prekes į laisvą apyvartą, muitinio įvertinimo tikrinimas po muitinio įforminimo nebūtų veiksmingas. Didelis prekių muitinio įvertinimo tikrinimų kiekis muitinio įforminimo metu padidintų muitinės pareigūnų ir importuotojų darbo laiko sąnaudas ir taip sudarytų kliūtis prekių įvežimo srautams. Be to, nustatyti tikrą prekių muitinę vertę, importuotojui papildomiems dokumentams pateikti reikia laiko, o sudėtingais komerciniais atvejais muitinės postų pareigūnams ne visada pakaktų gebėjimų ir informacijos.

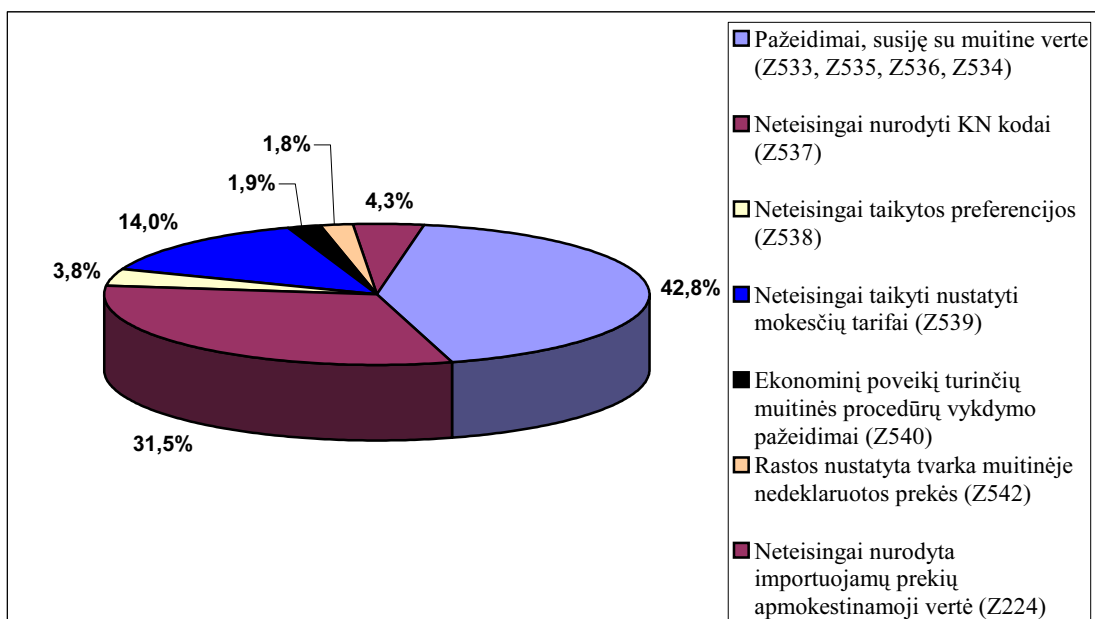
2.2. Muitinio įvertinimo kontrolė teritorinių muitinių Tarifų ir muitinio įvertinimo skyriuose. Antrajame muitinio įvertinimo kontrolės etape, kai prekės išleistos laisvai cirkuliuoti pateikus papildomą garantiją, prekių muitinio įvertinimo tikrinimą atlieka teritorinių muitinių prekių muitinio įvertinimo

specialistai, kurie specializuojasi pagal prekių grupes arba įmonių veiklos sritis. Šiame etape teritorinės muitinės turi didesnes galimybes atlikti išsamesnį importuotų prekių deklaruotos sandorio vertės patikrinimą. Importo padėję nagrinėja muitinio įvertinimo specialistai. Jie turi didesnę galimybę gauti duomenų apie prekių užsienio rinkos kainas, pareikalauti, kad importuotojas pateiktų papildomą informaciją sandorio vertei pagrįsti, kreiptis į eksportuojančios šalies muitinę su prašymu pateikti nagrinėjamo importo atvejo muitinės ir komercinius dokumentus ir kt. Kai deklaruotos prekių kainos realumo tikrinimo rezultatai ir pateikti dokumentai suteikia pagrindą manyti, kad prekių muitinė vertė apgaulės būdu buvo sumažinta, gali būti prašoma importuotojo pateikti muitinei buhalterinės apskaitos, pinigų pervedimo ir kitus dokumentus, susijusius su prekių muitinės vertės nustatymu.

Remiantis atlikto tyrimo duomenimis, teritorinėje muitinėje priimami šie sprendimai:

- pripažinti importuotojo deklaruotą prekių sandorio vertę; arba
- taikyti sandorio vertės metodą jį papildžius išlaidomis, numatytomis EB muitinės kodekso 32 straipsnio nuostatomis; arba
- prekių muitinė vertė nustatoma vadovaujantis EB muitinės kodekso 30 straipsnio nuostatomis, t. y. taikant alternatyvius muitinio įvertinimo metodus.

2.3. Ūkio subjektų ūkinės komercinės veiklos tikrinimas. Atskiras importuotų prekių kontrolės etapas yra ūkio subjektų ūkinės komercinės veiklos, jos apskaitos, finansinės atskaitomybės, susijusios su muitų teisės aktų taikymu, tikrinimas, kurį atlieka teritorinių muitinių Ūkio subjektų patikrinimų skyrių specialistai. Ši veikla reglamentuojama Lietuvos Respublikos muitų teritorijoje savo veiklą vykdančių asmenų ūkinės komercinės veiklos, jos apskaitos, finansinės atskaitomybės, susijusios su muitų teisės aktų taikymu, tikrinimų atlikimo ir jų rezultatų įforminimo taisyklėmis, patvirtintomis Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2004 m. gegužės 18 d. įsakymu Nr. 1B-530 (5). Įmonių, kurių patalpose reikia atlikti ūkinės komercinės veiklos patikrinimą, atranka atliekama remiantis rizikos analizės veiksniais, tam tikro laikotarpio importo atvejų analizės duomenimis. Įmonių ūkinės komercinės veiklos dalinis patikrinimas jų patalpose atliekamas tada, kai reikia patikrinti tam tikrus sandorio kainos elementus, pavyzdžiui, transporto išlaidas ir jų apmokėjimą, EB muitinės kodekso 32 straipsnyje nurodytų sandorio vertės priedėlių, kurie panaudoti importuojamų prekių gamybai ir pirkėjo nemokamai pateikti pardavėjui, kainą ir kitais atvejais. Ūkio subjektų ūkinės komercinės veiklos tikrinimo metu 2001–2003 metais dauguma nustatytų pažeidimų susiję su importuojamų prekių muitine verte. 2002 metais atlikus įmonių ūkinės komercinės veiklos patikrinimus, iš papildomai apskaičiuotų 15,8 mln. litų muitų bei mokesčių, 58,4 proc. šių mokesčių apskaičiuota dėl pažeidimų, susijusių su muitine verte, 2003 m. atitinkamai iš 23,598 mln. litų papildomai priskaičiuotų mokesčių dėl pažeidimų, susijusių su importuotų prekių muitine verte, sudarė net 86,6 procento.

1 pav. Lietuvos Respublikos asmenų tikrinimų metu 2004 m. sausio-gruodžio mėn. papildomai apskaičiuoti mokesčiai pagal pažeidimų pobūdį

Teigiamus struktūrinius poslinkius rodo 2004 m. Lietuvos muitinės ūkio subjektų ūkinės komercinės veiklos patikrinimų rezultatai (1 pav.). Nors papildomai priskaičiuotų mokesčių 2004 metais struktūra pasikeitė, dėl pažeidimų, susijusių su importuotų prekių muitine verte, sudarė tik 42,8 proc. papildomai priskaičiuotų mokesčių, tačiau reikia pabrėžti, kad ji dar neatitinka ES-15 valstybių narių muitinių ūkio subjektų ūkinės komercinės veiklos patikrinimų praktikos. Komisijos 2000 m. vasario 29 d. pranešime (COM 23/2000), kuris parengtas atlikus valstybių narių muitinės veiklos patikrinimą, nurodyta, kad valstybių narių muitinėse atlikus papildomus tikrinimus, susijusius su muitų teisės aktų taikymu, 1998 m. papildomai priskaičiuota 306 860 262 eurų muitų ir mokesčių, iš jų dėl muitų teisės aktų pažeidimų, susijusių prekių muitiniu įvertinimu, – 17,2 proc., nedeklaruotos prekės – 9,2 proc., neteisingai klasifikuotos prekės – 21 proc., neteisingai deklaruota prekių kilmė – 9,7 proc., kiti veiksniai – 42,9 proc. [8].

Autoriaus nuomone, tikslinga būtų suaktyvinti muitinės kontrolės ir teisės aktų pažeidimų atskleidimo veiklą Lietuvos muitinėje prekių klasifikavimo, kilmės nustatymo srityse.

2.4. Ikteisminis importo atvejo tikrinimas. Specifinis importuotų prekių kontrolės etapas yra ikiteisminis tyrimas. Kovoti su kriminaliniais nusikaltimais, teisės aktų pažeidimais apgaulės būdu įkurta Muitinės kriminalinė tarnyba ir Muitinės departamente ir teritorinėse muitinėse Pažeidimų ir prevencijos skyriai. Muitinės departamento teisės aktuose nustatyta, kad muitinio įforminimo metu atliekant dokumentinį tikrinimą, atliekant papildomą muitinio įvertinimo arba įmonės auditą, nustatę muitinės vertės mažinimo arba didinimo apgaulės būdu požymius, muitinės pareigūnai informuoja Muitinės kriminalinę tarnybą ir (arba) teritorinės muitinės Pažeidimų prevencijos skyrių, kurie, įvertinę importo atvejo situaciją, nusprendžia, ar perimti medžiagą ir pradėti ikiteisminį tyrimą. Šiame tyrimo etape taikomos operatyvinės ir kitos tyrimo priemonės ir būdai.

3. Prekių muitinio įvertinimo kontrolės muitinio įforminimo ir pomuitinio įforminimo etapuose efektyvumo analizė

Kiekvienam importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolės etapui būdingas tam tikras muitinio įvertinimo tikrinimo procesas, jo organizavimas, taikomos priemonės. Tai nulemia ir skirtingus kontrolės rezultatus ir jos efektyvumą.

Lietuvos muitinės importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolei apibūdinti naudojami tokie rodikliai:

- papildomai apskaičiuotų mokesčių apimtis dėl prekių muitinio įvertinimo papildomo tikrinimo,
- papildomai apskaičiuotų mokesčių dėl prekių muitinės vertės tikrinimo nuo visos papildomai apskaičiuotų mokesčių Lietuvos muitinėje sumos, (proc.),
- papildomai patikrintų BAD (Bendrasis administracinis dokumentas – prekių muitinės deklaracija) procentas nuo visų muitinėje įformintų BAD,
- papildomai patikrintų BAD skaičius ir proc. nuo visų muitinėje įformintų BAD.

1 lentelėje pateikti rezultatai importuojamų prekių muitinės vertės patikrinimo muitinės postuose ir papildomo tikrinimo teritorinėse muitinėse, prekes išleidus laisvai cirkuliuoti, importuotojui pateikus garantiją arba užstatą.

1 lentelė. Papildomo muitinės vertės tikrinimo Lietuvos muitinėje 2001–2004 m. rezultatai

Rodikliai	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.
Įformintų išleidimo į laisvą apyvartą BAD skaičius, tūkst. vnt.	593, 050	695, 057	708, 919	341, 009
Papildomai patikrinta BAD, tūkst. vnt.	33, 286	39,845	39,399	24,01
Papildomai patikrintų BAD nuo visų muitinėje įformintų, proc.	5,6	5,7	5,5	7,04
Papildomai apskaičiuota mokesčių dėl prekių muitinės vertės papildomo tikrinimo, mln. Lt	17,5	25,9	43,76	25,4
Lietuvos muitinėje papildomai apskaičiuota mokesčių suma, mln. Lt	67,5	59,0	82,6	65,69
Papildomai apskaičiuotų mokesčių dėl prekių muitinės vertės tikrinimo nuo visos Lietuvos muitinėje papildomai apskaičiuotų mokesčių sumos, proc.	25,9	43,8	52,9	38,7

Šaltinis: Muitinės departamento duomenys

Kaip matyti iš 1 lentelės, papildomai apskaičiuotų mokesčių dėl prekių muitinės vertės papildomo tikrinimo mastai nuo 2001 m. per trejus metus padidėjo 2,5 karto – nuo 17,5 mln. (2001 m.) iki 43,76 mln. litų (2003 m.). Reikia paminėti tai, kad per atitinkamą laikotarpį Lietuvos muitinėje papildomai apskaičiuotų mokesčių dėl prekių muitinės vertės tikrinimo iš visų papildomai apskaičiuotų mokesčių dalis taip pat padidėjo 2,05 kartus – nuo 25,9 proc. (2001 m.) iki 52,9 proc. (2003 m.).

Tokį apskaičiuotų mokesčių apimtį dėl prekių muitinės vertės papildomo tikrinimo masto didėjimą lemia importavimo didėjimas, sustiprinta muitinio įvertinimo kontrolė ir muitinio įforminimo, ir pomuitinio įforminimo metu. Daugėjant importo atvejų nuo 593,050 tūkst. įformintų BAD (2001 m.) iki 708,919 tūkst. (2003 m.), didėjo papildomai tikrinti nukreiptų bendrųjų administracinių dokumentų skaičius nuo 33,3 tūkst. vnt. (2001 m.) iki 39,4 tūkst. vnt. (2003 m.), nors papildomai tikrinamų BAD procentinė dalis išliko nepakitusi ir sudarė 5,5–5,7 proc. muitinėje įformintų BAD kiekio. Reikia pabrėžti tai, kad Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, apskaičiuotų mokesčių dėl papildomo muitinės vertės tikrinimo sumažėjo tik 42 proc., nors 2004 m. sumažėjus importo apimčiai iš trečiųjų šalių, palyginti su 2003 m., 67,9 proc., sumažėjo ir įformintų išleidimo į laisvą apyvartą BAD.

Muitinės postuose muitinio įforminimo metu 2002 ir 2003 m. deklaruotų prekių muitinei vertei nustatyti taikant kitus muitinio įvertinimo metodus, kasmet papildomai priskaičiuotų importo muitų ir mokesčių suma sudarė 16 mln. litų, tačiau teritorinėse muitinėse sukūrus Tarifų ir muitinio įvertinimo skyrius, santykinė dalis bendroje papildomai apskaičiuotų mokesčių dėl prekių muitinės vertės papildomo tikrinimo mastu nuo 2003 m. mažėja.

Papildomo importuojamų prekių muitinio įvertinimo teritorinėse muitinėse tikrinimo rezultatai pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė. **Papildomo importuojamų prekių muitinio įvertinimo tikrinimo teritorinėse muitinėse rezultatai**

Metai	Patikrinta BAD		Papildomai apskaičiuota mokesčių		Santykinė dalis nuo papildomai apskaičiuotų mokesčių dėl prekių muitinės vertės papildomo tikrinimo, proc.
	Skaičius, vnt.	Dalis nuo įformintų BAD, proc.	mln. Lt	Lt, tenkančių 1 BAD	
2002	19 721	2,8	9,447	479	36,6
2003	23015	3,2	26,954	1171	61,6
2004	14 316	4,2	14,45	1009	56,9

Šaltinis: *Muitinės departamento duomenys*

Kaip rodo duomenys, 2004 m. papildomai tikrinti nukreiptų bendrųjų dokumentų skaičiui sumažėjus 27,5 proc., palyginti su 2001 m., papildomai apskaičiuotų mokesčių padaugėjo 1,5 karto, o papildomai apskaičiuotų mokesčių, tenkančių vienam BAD, padaugėjo 2,1 karto.

Muitinio įvertinimo kontrolės organizavimo požiūriu svarbu tai, kad papildomai apskaičiuotų mokesčių pomuitinio įforminimo santykinė dalis nuo visų papildomai apskaičiuotų mokesčių dėl prekių muitinės vertės nuolat didėja. Nuo 2003 m. papildomai apskaičiuotų mokesčių po muitinio įforminimo santykinė dalis viršija papildomai apskaičiuotų mokesčių muitinio įforminimo metu.

Išnagrinėję teritorinių muitinių 2002–2004 m. priimtus sprendimus nustatėme, kad papildomo tikrinimo metu 2002 m. net 72,5 proc. atvejų priimamas sprendimas palikti galioti deklaruotą prekių sandorio vertę ir 27,5 proc. atvejų importuotų prekių muitinei vertei nustatyti taikomi kiti muitinio įvertinimo metodai, o 2003 m. net 79 proc. sprendimai paliko galioti sandorio vertę, 21 proc. importo atvejų buvo pritaikyti kiti muitinio įvertinimo metodai. Ši padėtis suponuoja dvi skirtingas problemas. Pirma, muitinės postų pareigūnai papildomam muitinės vertės tikrinimui nepagrįstai atrenka importo atvejus, nes jiems trūksta gebėjimų, žinių ir patirties nustatyti faktišką kainą, sumokėtą arba mokėtiną už importuojamas prekes. Tais atvejais, kai papildomam tikrinimui atlikti nukreipiamas didelis skaičius muitinės deklaracijų ir po papildomo tikrinimo deklaruota importuojamų prekių sandorio vertė patvirtinama, sudaromos papildomos kliūtys teisėtam verslui. Importuotojas nepagrįstai praranda pinigines lėšas garantijai arba piniginiam užstatui pateikti, jam tenka papildomos darbo laiko sąnaudos sandorio vertės realumui pagrįsti. Tai neprisideda prie verslo sąlygų gerinimo ir konkurencingumo didinimo.

Tokios situacijos viena iš priežasčių – grįžtamojo ryšio ir teritorinių muitų postų ir Tarifų ir muitinio įvertinimo kontrolės skyrių mechanizmo sąveikos nebuvimas. Šiai problemai spręsti tikslinga nustatyti kriterijus, kuriais vadovaudamasis muitinės posto pareigūnas, turintis pagrįstą abejonių dėl

deklaruotos sandorio vertės, teritorinės muitinės Tarifų ir muitinio įvertinimo skyriui papildomai tikrinti nukreiptų tik muitinės pareigūnui pateikus informacinį pranešimą nereikalaujamas, kad importuotojas pateiktų papildomą garantiją arba piniginių užstatą. Tokie importuotojo patikimumą apibūdinantys kriterijai galėtų būti įmonės veikla ir jos trukmė, įstatinis kapitalas, pajamos ir kiti importo atvejį įvertinantys ekonominio pobūdžio rodikliai (už importuojamas prekes galimų nesumokėtų muitų bei kitų mokesčių apimtis, jo santykinis dydis su įmonės įstatiniu kapitalu, pajamomis arba kitais rodikliais), kurie padėtų muitinės pareigūnui priimti pagrįstą sprendimą.

4. Importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolės problemos, spręstinos Europos Bendrijos institucijų lygmeniu

Importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolės, apimančios dokumentų tikrinimą muitinio įforminimo metu, pomuitinio įforminimo įmonių auditinį patikrinimą ir ikiteisminį tyrimą, organizavimas ir veiklos praktika EB valstybių narių muitinių vietos, regioniniu ir centriniu lygmenimis yra skirtinga. Šių kontrolės formų veiksmingumui įvertinti ES valstybių narių muitinės turėtų taikyti vienodus kriterijus, kurie parodytų ne tik muitinės fiskalinės funkcijos vykdymo, bet ir verslo sąlygų gerinimo lygį. Tokiais parametrais galėtų būti ne tik papildomai priskaičiuotų importo muitų ir mokesčių suma, bet ir darbo laiko sąnaudos ir finansiniai išteklių, tenkantys verslininkams ir muitinės pareigūnams muitinio įforminimo metu ir atliekant papildomą muitinio įvertinimo tikrinimą. Tokių parametru apskaita, analizė ir lyginimas padėtų geriau įvertinti kontrolės formas, taikomas ES valstybių narių muitinėse.

Siekiant ES valstybių narių narėms keliamo strateginio tikslo, kad jos veiktų kaip viena ES muitinė, ES Komisijos Mokesčių ir muitų generaliniam direktoratui tikslinga būtų organizuoti ES valstybių narių muitinėse taikomas muitinio įvertinimo, kilmės ir klasifikavimo kontrolės lyginamąją analizę ir jos pagrindu parengti bendrą minėtų kontrolės objektų arba jos sudedamųjų dalių, pavyzdžiui, muitinio įvertinimo vadovą, apimančią teisinius, organizacinius ir ekonominius kontrolės aspektus.

Kita aktuali visų EB valstybių narių muitinių požiūriu problema yra administracinių nuobaudų už muitinės teisės aktų pažeidimus sistemos sukūrimas ir jos taikymas. Jeigu prekių judėjimo EB muitų teritorijoje taisyklės buvo suderintos, tačiau importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolė, jos organizavimas, muitinės teisės aktų pažeidimų kvalifikavimas, sankcijų taikymas, nuobaudų dydžiai iki šiol priklauso kiekvienos šalies narės jurisdikcijai, perdėtai griežtos arba liberalios muitinės sankcijos gali sukelti muitų sąjungos funkcionavimo problemų. Esant skirtingam muitinės kontrolės organizavimo ir teisinio reguliavimo lygiui, skirtingos sankcijos ir baudos, taikomos ES valstybių muitinėse, gali tapti vidaus rinkos iškraipymo priežastimi, pažeisti fiskalinius interesus ir ūkio subjektų konkurencijos sąlygas. Ūkio subjektai pasirinks importuojamų arba eksportuojamų prekių muitinį įforminimą toje šalyje, kurioje kontrolės lygis yra liberaliausias, o nuobaudos už muitinės teisės aktų pažeidimus – mažiausios.

Siekiant sukurti vienodas ūkio subjektų funkcionavimo sąlygas EB muitų teritorijoje, muitinei svarbu turėti vienodas administracines nuobaudų sistemas. Tai tampa dar aktualiau kuriant EB elektroninę muitinę, kai importuojamoms prekėms bus taikomas bendras elektroninis muitinis įforminimas.

Naujame EB muitinės kodekso projekto 19 straipsnyje pateiktos pagrindinės administracinių nuobaudų taikymo nuostatos bus išplėtos rengiant Muitinės kodekso įgyvendinimo nuostatas. Minėtame straipsnyje numatyta, kad, atsižvelgiant į baudžiamąją teisę, kiekviena ES valstybė narė už muitinės teisės ir taisyklių pažeidimus taiko administracines nuobaudas, kurios privalo būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios. Šiame straipsnyje numatytos ir administracinių nuobaudų rūšys [10], tai:

- muitinės įstaigų taikoma piniginių nuobauda, įskaitant teismo sprendimą dėl jos taikymo vietoj baudžiamosios bausmės; ir/arba
- asmens, pažeidusio muitinės teisės aktus arba taisykles, turimų teisių arba įgaliojimų atėmimas, sustabdymas arba peržiūra.

Siekiant užtikrinti, kad ūkio subjektai būtų vienodai vertinami visoje Bendrijos muitų teritorijoje, administracinės nuobaudos už muitinės teisės aktų pažeidimus, taikymo kriterijai ir sąlygos bus nustatytos pagal EB muitinės kodekso komiteto procedūrą. Šis komitetas privalės nustatyti:

- sunkinančias ir lengvinančias pažeidimo aplinkybes, turinčias įtakos nuobaudos dydžiui,
- pažeidimų, kuriems gali būti taikomos nuobaudos, tipų sąrašą,
- nuobaudas pagal pažeidimų tipus minimalius ir maksimalius dydžius,
- administracinių nuobaudų taikymo poveikį įgaliojimų ūkio subjektų statusui.

Kuriant bendrą administracinių nuobaudų už muitinės teisės aktų pažeidimų sistemą, kyla pažeidimų kvalifikavimo, administracinių nuobaudų bei sankcijų nustatymo pagrindo pasirinkimo klausimas. Tai gali būti importuojamų prekių muitinė vertė arba prekių rinkos kaina. Įstatymu nustatytos sankcijos už muitinės teisės aktų pažeidimus, kurios pagrindas yra prekių muitinė vertė, autoriaus nuomone, ne visada teisingai atspindi pažeidimų mastą. Tai akivaizdu ir kalbant apie dideliais mokesčiais apmokestinamas importuojamas prekes (pvz., alkoholinius gėrimus, tabako gaminius) ir su jomis susijusių teisės aktų pažeidimais. Šių prekių muitinė vertė gali sudaryti tik nedidelę šių prekių rinkos kainos. Kai kurios Europos Sąjungos valstybės narės (Danija, Nyderlandai) sankcijas už muitinės teisės aktų pažeidimus sieja su taikytinų mokesčių sumos dydžiu.

LR ATPK 209 straipsniu nustatytos administracinės nuobaudos taikymo mastas priklauso nuo per sieną gabenamų prekių (daiktų) vertės. Pavyzdžiui, 209–2 straipsnyje nurodoma, kad kai neteisėtai deklaruotų prekių (daiktų) vertė viršija nustatytą lygį, taikomos atitinkamos baudos.

Autoriaus nuomone, pažeidimų mastui įvertinti ir nuobaudų bei sankcijų normoms nustatyti tikslinga būtų remtis importuojamų prekių muitinės vertės ir mokėtinų importo muitų bei kitų mokesčių sumos dydžiu. Tai atitiktų taikomų nuobaudų veiksmingumo, proporcingumo ir atgrasumo principus, tiksliausiai atspindėtų EB ir valstybei narei daromos žalos dydį.

Išvados ir siūlymai

1. Importuojamų prekių muitinio įvertinimo kontrolės, kaip muitinės kontrolės, kurią Europos Komisija priskiria prie prioritetinių muitinės veiklos uždavinių, sudėtinės dalies analizė ir jos tobulinimas fiskaliniu ir verslo sąlygų gerinimo požiūriais yra aktuali problema.

2. Atlikus muitinio įvertinimo kontrolės efektyvumo analizę Lietuvos muitinėje nustatyta, kad papildomai apskaičiuotų mokesčių dėl prekių muitinės vertės papildomo tikrinimo mastas nuo 2001 m. per trejus metus išaugo 2,5 karto – nuo 17,5 mln. litų 2001 m. iki 43,76 mln. litų 2003 m. Toks apskaičiuotų mokesčių masto dėl prekių muitinės vertės papildomo tikrinimo masto padidėjimas nulėmė importo masto didėjimo ir sustiprintos muitinio įvertinimo kontrolės.

3. Išnagrinėję teritorinių muitinių 2002–2004 metais priimtus sprendimus nustatėme, kad papildomo tikrinimo metu maždaug 72,5 proc. atvejų priimamas sprendimas palikti galioti deklaruotą prekių sandorio vertę. Ši situacija suponuoja dvi skirtingas problemas. Pirma, muitinės postų pareigūnai papildomam muitinės vertės tikrinimui nepagrįstai atrenka importo atvejus, antra, sudaromos papildomos kliūtys teisėtam verslui. Tokios situacijos viena iš priežasčių – grįžtamojo ryšio ir teritorinių muitų postų ir Tarifų ir muitinio įvertinimo kontrolės skyrių mechanizmo sąveikos nebuvimas. Šiai problemai spręsti tikslinga būtų nustatyti kriterijus, kuriais vadovaudamasis muitinės posto pareigūnas papildomai tikrinti nukreiptų prekes tik pateikęs informacinį pranešimą nereikalaudamas, kad importotojas pateiktų papildomą garantiją arba piniginį užstatą.

4. Lietuvos muitinėje papildomai apskaičiuotų mokesčių dėl prekių muitinės vertės tikrinimo dalis 2003 m. sudarė 43,7 proc. papildomai apskaičiuotų mokesčių. Tokia pažeidimų, susijusių su muitinės teisės aktų taikymu, atskleidimo struktūra neatitinka ES-15 valstybių narių muitinių veiklos praktikos. Tikslinga būtų suaktyvinti muitinės kontrolės ir teisės aktų pažeidimų atskleidimo veiklą Lietuvos muitinėje ir kitose, pavyzdžiui, prekių klasifikavimo, kilmės nustatymo, srityse.

5. Kuriant bendrą ES administracinių nuobaudų už muitinės teisės aktų pažeidimų sistemą, kyla pažeidimų kvalifikavimo, administracinių nuobaudų bei sankcijų taikymo pagrindo nustatymo klausimas. Įstatymu nustatytos sankcijos už muitinės teisės aktų pažeidimus, kurios pagrindas yra prekių muitinė vertė, ne visada teisingai atspindi pažeidimų mastą. Mūsų nuomone, pažeidimų mastui įvertinti ir nuobaudų bei sankcijų normoms nustatyti tikslinga būtų remtis ne Bendrijos prekių gabenimo muitinės vertės ir mokėtinų importo muitų bei kitų mokesčių sumos dydžiu. Tai atitiktų taikomų nuobaudų veiksmingumo, proporcingumo ir atgrasumo principus, realiausiai atspindėtų daromos ES ir valstybei narei žalos dydį.

LITERATŪRA

1. **Duomenų, susijusių su muitine verte, deklaracijos pildymo ir muitinio įforminimo instrukcija** // Žin., 2004. Nr. 106–3956.

2. **Importuojamų prekių** muitinio įvertinimo kontrolės taisyklės // Žin., 2004. Nr. 70–2475.
3. **Komisijos reglamentas** (EEB) Nr. 2454/93, išdėstantis Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, įgyvendinimo nuostatas. – Briuselis, 1993.
4. **Komisijos komunikatas** Tarybai, Europos parlamentui ir Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui. – Briuselis, 2002 12 19, COM (2002)263.
5. **Lietuvos Respublikos** muitų teritorijoje savo veiklą vykdančių asmenų ūkinės komercinės veiklos, jos apskaitos, finansinės atskaitomybės, susijusios su muitų teisės aktų taikymu, tikrinimų atlikimo ir jų rezultatų įforminimo taisyklės // Žin., 2004. Nr. 82-2976.
6. **Radžiukynas J.** Importuojamų prekių muitinis įvertinimas. – Vilnius: LII, 1997.
7. **Customs valuation** control. Handbook. – World Customs Organization. – Brussels.
8. **Court of Auditors** Special Report No 23/2000 concerning valuation of imported goods for customs purposes (customs valuations), together with the Commission's replies // Official Journal of the European Communities, 2001/C84.
9. **Protecting the Communities`** financial interests. Fight against fraud. Action Plan for 2004-2005. Commission of the European Communities. Brussels COM (2004) 544 final.
10. **Modernized Customs** Code. EC TAXUD/458/2004-Rev 4.

Customs Valuation Control of Imported Goods in The Lithuanian Customs in the Context of Customs Strategy of EU

*Dr. Juozas Radžiukynas
Mykolas Romeris University*

Keywords: customs value, control, effectiveness, analyzes, sanctions, infringement.

SUMMARY

Although customs legislation of the EU members states have been harmonized, the rules referring to customs control, law enforcement (penalties or sanctions) are within the national competence.

The article deals with customs valuation control covering the checking of value at the stage of customs clearance and post-importation verification of customs value. The author discloses the types of commercial frauds in customs valuation sphere, under valuation and overvaluation motivation by importers, analyses effectiveness of customs valuation control at local, regional and central customs administration level.

The main indicator of the effectiveness of customs valuation control author use the amount of additionally collected customs duties and taxes, number of verifications of import cases and percentage of these verifications within all import cases, etc.

Due to customs valuation control within the period 2001–2003, the amount of additionally collected customs duties and taxes increased 2,5 times, from 17,5 mil. litas to 43,7 mil. litas. These results were stipulated by strengthening the control of customs valuation at the Lithuanian Customs. Customs duties and taxes collected additionally due to the control of customs valuation comprise 53 percent of the total amount of customs duties and taxes collected due to infringements. This result does not correspond to EU-15 customs practice. Referring to the results of analysis, the author justifies the necessity to strengthen the customs control of classification of goods and origin.

The author analyses those types of administrative penalties, criteria and conditions for their application, which are provided in Article 19 of the revised EU Customs Code. The author makes a proposal to use as a basis for the tariffication of penalties the amount the customs value and duties and taxes payable for illegally brought goods.

